JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Riigikohtu menetlusdokumendid
kantselei@riigikohus.ee

Teie 15.10.2026 nr 5-26-35

Meie 23.11.2026 nr 10-3/7494

Arvamus PSJV kohtuasjas nr 5-26-35

Lugupeetud Riigikohtu esimees

Edastan käesolevaga arvamuse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuasjas nr 5-26-35, milles Õiguskantsler on 30.09.2026 esitanud Riigikohtule taotluse tunnistada põhiseadusega vastuolu tõttu kehtetuks Keila Linnavolikogu 28.02.2023 määruse nr 7 „Detailplaneeringukohaste rajatiste väljaehitamise või väljaehitamisega seotud kulude kandmise kord Keila linnas“ § 6.

Asjaolud

1. Keila Linnavalitsus kehtestas 28.02.2023 määruse nr 7 „Detailplaneeringukohaste rajatiste väljaehitamise või väljaehitamisega seotud kulude kandmise kord Keila linnas“ (edaspidi ka määrus). Määruse §-ga 6 kehtestas Keila Linnavalitsus detailplaneeringust huvitatud isikutele avalik-õigusliku tasu – taristutasu –, mis tuleb linnale maksta aasta jooksul pärast detailplaneeringu kehtestamist. Õiguskantsleri hinnangul puudus Keila Linnavalitsusel sellise üldise taristutasu kehtestamiseks seaduslik alus. PlanS § 131 lg 2¹ võimaldab kehtestada üksnes detailplaneeringukohaste rajatiste ehitamiseks või ehitamisega seotud kulude kandmiseks kokkuleppimise korra, kuid ei anna õigust kehtestada üldist tasu olemasoleva või rajatava taristu kasutamise ja sellega seotud kaudsete kulude katmiseks. Määruse §-s 6 sätestatud taristutasu suurus ei sõltu konkreetse planeeringu elluviimisega linnale kaasnevatest kuludest ja tuludest ning määrus ei näe ette nende asjaolude hindamist ega tasu vastavat kohandamist. Seetõttu leidis õiguskantsler, et Keila Linnavalitsus on ületanud PlanS § 131 lg-s 2¹ sätestatud volitusnormi piire ning määruse § 6 on vastuolus PS § 3 lg 1 esimesest lausest ja § 154 lg-st 1 tuleneva seaduslikkuse põhimõttega.

2. Õiguskantsler tegi 04.05.2026 Keila Linnavolikogule ettepaneku viia määrus seadustega kooskõlla. Volikogu teatas 11.05.2026 kirjas nr 1-8/844-2, et nõustub vajadusega siduda kulude kandmise kokkulepped konkreetse planeeringu asjaoludega ning lähtuda kohustuste seadmisel seaduslikust alusest ja põhjendatud kaalutlustest. Linn nentis, et määrus vajab ülevaatamist ja vajadusel tuleb seda muuta, kuid jättis lõpliku seisukoha kujundamise edasiseks.

3. 30.09.2026 seisuga ei olnud õiguskantsleri ettepanekut täidetud ega määrust muudetud ning määruse § 6 kehtis muutmata kujul. Samal päeval esitas õiguskantsler Riigikohtule taotluse tunnistada Keila Linnavolikogu 28.02.2023 määruse nr 7 „Detailplaneeringukohaste rajatiste väljaehitamise või väljaehitamisega seotud kulude kandmise kord Keila linnas“ § 6 kehtetuks.

4. Riigikohus algatas taotluse alusel põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse nr 5-26-35 ning palus justiits- ja digiministril ja teistel menetlusosalistel esitada õiguskantsleri taotluse kohta seisukoht.

5. Keila Linnavolikogu teatas 30.10.2026 Riigikohtule, et on tunnistanud vaidlustatud sätte kehtetuks ning palus sellest tulenevalt hinnata edasise menetluse vajalikkust. Riigikohus edastas Keila Linnavolikogu pöördumise õiguskantslerile seisukoha võtmiseks.

Suur-Ameerika 1 / 10122 Tallinn / +372 620 8100 / info@justdigi.ee/ www.justdigi.ee
Registrikood 70000898

6. Õiguskantsler esitas 16.11.2026 Riigikohtule taotluse menetluse lõpetamiseks, kuna tema hinnangul on esialgse taotluse aluseks olnud asjaolud vaidlustatud sätte kehtetuks tunnistamise tõttu ära langenud.

Seisukoht ja põhjendused

7. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 6 lõike 1 punkti 1 kohaselt võib õiguskantsler esitada Riigikohtule taotluse tunnistada jõustunud seadusandliku või täidesaatva riigivõimu või kohaliku omavalitsuse organi õigustloov akt või selle säte kehtetuks. PS §-st 142 ning ÕKS §-dest 17 ja 18 tuleneb, et Riigikohtule taotluse esitamisele peab eelnema kohtueelne menetlus, mille käigus teeb õiguskantsler õigustloova akti vastu võtnud organile ettepaneku viia akt või selle säte 20 päeva jooksul põhiseaduse ja seadusega kooskõlla. Riigikohtu praktika kohaselt on kohtueelse menetluse eesmärk tagada akti vastu võtnud organile võimalus vaadata vaidlustatud regulatsioon üle ja kõrvaldada selle võimalik vastuolu põhiseaduse või seadusega (RKPJKo 24.12.2002, nr 3-4-1-10-02, p 19). Käesolevas asjas oli õiguskantsler 30.09.2026 taotluse esitamise ajaks läbinud PS §-s 142 ning ÕKS §-des 17 ja 18 ette nähtud kohtueelse menetluse ning vaidlustatud Keila Linnavolikogu määruse § 6 oli taotluse esitamise ajal kehtiv. Seetõttu olid õiguskantsleri Riigikohtusse pöördumise menetluslikud eeldused taotluse esitamise ajal täidetud.

9. Vaidlustatud sätte kehtetuks tunnistamine pärast õiguskantsleri taotluse esitamist ei tähenda, et nõuetekohaselt esitatud taotlus muutuks tagasiulatuvalt lubamatuks. PSJKS § 15 lõike 1 punkt 5 võimaldab Riigikohtul tunnistada, et vaidlustatud õigustloov akt või selle säte oli taotluse esitamise ajal põhiseadusega vastuolus. Sellest tuleb eristada küsimust, kas pärast vaidlustatud sätte kehtivuse lõppemist on alust menetlust jätkata. PSJKS § 56 lõike 1 kohaselt lõpetatakse menetlus, kui enne asja läbivaatamise lõppemist langeb ära taotluse alus või taotlusest loobutakse. PSJKS § 56 lõikes 2 sätestatud erand hõlmab ammendavalt selles nimetatud subjekte ning õiguskantsler abstraktse normikontrolli algatajana nende hulka ei kuulu (RKPJKm 10.03.2023, 5-22-14/9, p 23). Riigikohus on ühtlasi leidnud, et ei PS § 142, ÕKS § 18 lõige 1 ega PSJKS § 6 lõige 1 ei anna õiguskantslerile üldjuhul ka pädevust taotleda kehtivuse kaotanud õigustloova akti põhiseaduspärasuse kontrollimist ehk selle põhiseadusvastasuse tagantjärele tuvastamist (RKPJKm 10.03.2023, 5-22-14/9, p 30).

10. Kuna vaidlustatud § 6 on menetluse kestel kehtetuks tunnistatud ning õiguskantsler on taotlenud menetluse lõpetamist, ei pea justiits- ja digiminister praeguses menetlusstaadiumis vajalikuks esitada vaidlustatud sätte põhiseaduspärasuse kohta sisulist seisukohta. Juhul kui Riigikohus peab siiski põhjendatuks menetlust jätkata ning hinnata PSJKS § 15 lõike 1 punkti 5 alusel vaidlustatud sätte põhiseaduspärasust õiguskantsleri taotluse esitamise aja seisuga, esitab justiits- ja digiminister Riigikohtu määratud tähtaja jooksul selle kohta täiendava arvamuse.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Signe Teiv 5884 3859
signe.teiv@justdigi.ee